

e) att till anskaffande af erforderliga läroapparater för omförmälda undervisningsanstalt ett anslag af 3,000 R:dr må för en gång beviljas.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1870.

M. Ahlgren.

N:o 172.

Af Herr **F. Palander**: *Om erhållande af räntegaranti å den anläggningskostnad, som beräknats för en jernväg mellan Wexjö och Carlskrona.*

Af Bilagan N:o 3 a) till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen angående Statsverkets tillstånd och behof finner man, att dåvarande chefen för Fortifikationen ansåg, att Carlskrona örlogsstation ej kunde undgå att vara "ett ständigt föremål för oro och bekymmer, till dess den blefve antingen satt i försvarbart skick eller ock utrymd." Enligt min uppfattning, så väl af åsigterna inom Representationen, som ock af landets nuvarande finansiela förhållanden, är det icke att förvänta, att de från 4 till 7 millioner, som det uppgifves att Carlskronas nöjaktiga befästade skulle kosta, komma att under den närmare framtiden för detta ändamål anslås. Detta öfverensstämmer jemväl med mina åsigter om hvad som är lämpligt, enär jag anser, att för det närvarande och tills vidare de belopp, som landet möjligen skulle kunna för dessa fästningsbyggnader afse, om de i stället på ett ändamålsenligt sätt användas, dels i och för kommunikationernas lättande genom jernvägar, dels för ungdomens uppfostran till nyttiga samhällsmedlemmar, jemväl för landets försvarskraft äro bättre använda, än om de afsågos för befästandet af inloppen till Carlskrona, synnerligen då för närvarande, med afseende å sjöfästningars beskaffenhet, åsigterna bland de sakkunnige ingalunda torde vara eniga eller stadgade.

Men ehuru jag alltså icke för min del för närvarande skulle bevilja något ytterligare anslag till Carlskronas beväring, så anser jag dock icke att något rimligt skäl finnes för dess utrymmande, eller för *den* uppfattningen, att det ofullständigt befästade Carlskrona skulle vara ett ständigt föremål för oro och bekymmer. Detta likväl under förutsättning att hädanefter icke några andra förråder af proviant, beklädnad, ammunition, materialier, med mera dylikt der förvaras, än som erfordras för de under fredstid derstädes förefallande reparationer och mindre nybyggnader, för öfningar med den derstädes stationerade exercismaterielen, samt i vissa nödvändiga delar för de i dervarande dockor och fartygsbassiner upplagda krigsfartygs utrustande, så snart moln på vår politiska himmel göra ett sådant fredsbrott mot oss tänkbart, vid hvilket vi skulle vara utan starka bundsförvandter.

Ty den direkta förlusten, som landet skulle göra genom att spränga och förstöra Carlskronas värderika dockor och bassiner, mekaniska och andra verkstäder, mastkranar, magasin, inventariehus, broar, kajer, sjukhus, ångbageri, kaserner, kruthus, gjuterier, fartygsbäddar, byggnadsskjul, m. m. torde blifva ungefär deusamma, vare sig ödeläggelsen sker nu eller först när fienden hotar, förutsatt likväl, att nationen är förberedd på att en dylik sorglig nödvändighet kan inträffa. Då nu dertill kommer, att, i fall Carlskrona öfvergåfves, man i dess ställe måste annorstädes bygga ett nytt sjökrigsetablisement, hvilket, om än i vissa delar tilltaget i mindre skala än det nuvarande i Carlskrona, likväl under mansåldrar årligen komme att påkalla betydliga anslag, så torde det vara tydligt, att, om än den möjligheten är tänkbar, att en framtid kan medföra Carlskronas utrymmande, denna tidpunkts annalkande dock ännu ej af några tecken bådats.

Men lika visst som det är, att Carlskronas etablisement icke bör utan yttersta nödvändighet öfvergifvas, äfven om vi åt en kommande tid måste lemna bestyret med dess fullständiga beväring, lika säkert är det äfven, att Statens intresse fordrar, att detta etablisement genom jernväg förbindes med landets öfriga jernbansnät. Vore Carlskrona starkt befästadt, och alltså kunde komma att belägras, så skulle riktigheten af detta mitt påstående troligen af hvar och en obetingadt erkännas. Men att dels jemväl och måhända i ännu högre grad det är i Statens intresse att med jernväg förbinda det obefästade eller ofullständigt befästade Carlskrona med det öfriga landet, det tror jag att man vid ett lugnt eftersinnande skall finna. Ty på möjligheten af att, medan Östersjöns vikar och stränder ännu äro isbundna, kunna från det inre af Sverige tillsända våra i Carlskrona rustande krigsfartyg hvad de behöfva, och som på den obefästade platsen ej bör finnas, af proviant, ammunition, inventarier, utredning m. m. beror, huruvida dessa fartyg skola kunna före en af isen längre innestängd fiendtlig flotta, intaga de ställningar vid vår kust,

på hvilkas försvar mot en sjöledes framträngande fiende så mycken vigt ligger, och hvilket försvar af vår tids fortgående uppfinningar i sjömineväsendet så betydligt underlättats. Åtskilliga andra viktiga skäl skulle kunna anföras såsom bevis för denna jernvägs stora vigt för det allmänna, men jag är förvissad, att redan dessa nu anförda sanningar, om de fördomsfritt begrundas, äro tillräckliga för att ådagalägga att, med undantag af den felande delen af nordvestra stambanan, det icke numera i Sverige finnes någon föreslagen jernväg, af hvars byggande hela landet, eller Staten har större intresse än den, synnerligen fullständigt undersökta jernväg, som med det öfriga landet skulle förbinda Carlskrona örlogsetablissemment.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, anser jag mig böra föreslå, att Riksdagen till påbörjande af arbetena för en smalspårig stambana från Wexiö öfver Emmaboda till Carlskrona, i öfverensstämmelse med uppgjorda och till Kongl. Maj:t och dess komiterade ingifna förslager och ritningar, anslår så stort belopp, som rikets tillgångar kunna medgifva, efter det att nödiga medel för nordvestra stambanans fullbordande blifvit afsedda.

Om emellertid Riksdagen, oaktadt synnerligen stora skäl, som tala för att denna nu föreslagna jernväg bör byggas såsom stambana, eller, med andra ord, på Statens bekostnad, likväl icke skulle vilja besluta detta, så torde dock finnas en möjlighet att denna jernväg, enär den för hela det hittills med afseende på kommunikationer så styfmoderligt behandlade sydöstra Sveriges och Ölands materiela utveckling och välfärd är af den aldra största vigt, kan komma till utförande genom enskilda ansträngningar. För att detta skall kunna ske, är det dock oundgängligen nödvändigt, att Staten, hvilken i egenskap af egare till Carlskrona örlogsetablissemment af företaget i hvarje fall har det största gagnet, och alltså deruti bör vara mest intresserad, för tolf år garanterar ränta å fem procent å det beräknade anläggningskapitalet, eller 8,500,000 R:dr R:mt. En sådan räntegaranti skulle icke för Staten komma att medföra någon utgift förr än under loppet af år 1875, emedan, om den ifrågasatta räntegarantien af nuvarande Riksdag beviljas, jernvägen likväl icke kan för trafiken upplåtas förr än år 1874, och som det först under det derpå följande året skall visa sig om och i hvad mån trafikinkomsten påkallar något tillskott för räntans betäckande, så kan en statsutgift då först ifrågakomma.

För den händelse, att hvad jag ofvan föreslagit med afseende på Carlskrona—Wexiö-jernvägens byggande såsom smalspårig stambana på Statens bekostnad, mot förmodan och oaktadt de riksviktiga skäl som därför tala, icke vinner Riksdagens bifall, så får jag föreslå,

att Riksdagen i och för anläggandet enligt af Kongl. Maj:t fastställd plan af den föreslagna jernvägen mellan Wexiö och Carlskrona, öfver Emmaboda, garanterar ränta å fem procent å det beräknade anläggningskapitalet, 8,500,000 R:dr R:mt, under de vilkor för öfrigt, hvilka till Statens säkerhet kunna böra uppställas.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1870.

F. Ad:son Palander.

N:o 173.

Af Herr Dahm, O. E. L.: Om beviljande af anslag för en jernvägs byggande mellan Kalmar och Emmaboda öfver Nybro.

Då den tolf mil breda östra delen af Småland, mellan södra stambanan och Calmar sund, i saknad af nutidens lättare kommunikationsanstalter, ej utan ytterst höga transportkostnader på backiga vägar kan finna afsättningsorter för sina hufvudsakligen tunga produkter; då dess industriela inrättningar genom dyra transporter, som höja priset så väl på deras förnödenheter och råvaror som på deras industrialster, numera ej kunna täfla med dylika anläggningar på andra med lätta transportmedel gynnade orter, utan antingen redan gått eller småningom måste gå sin undergång till möte; då odlingen i dessa, af en idog och arbetsam befolkning bebodda trakter ej, i brist på transportmedel, kan gå framåt på sätt önskligt vore; då dessa vanlottade bygder likväl lika med andra delar af riket fått och få bära tungan för anläggningen af alla de kommunikationsanstalter i andra provinser, hvaraf dessa skördat en fördel, hvilken östra Småland icke afundas, men hvilka för denna landsdels innevånare genom stockning i och afledning af handel och rörelse visat sig i väsendtlig mån menliga, — så är det lätt förklarligt, att inom dessa bygder en liflig längtan uppstått efter de fördelar, som jernvägar medföra. Det vill måhända synas, som skulle en befolkning, hvilken i

så